Wczoraj i dziś kl. 7 EDYCJA 2020-2022

Rozkład materiału i wymagania na oceny do historii dla klasy 7 szkoły podstawowej

Temat lekcji	Materiał nauczania	Odniesienia do podstawy programowej. Uczeń:	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I: Europa po kongresie wiedeńskim							
1. Kongres wiedeński	– okoliczności zwołania kongresu wiedeńskiego – uczestnicy kongresu wiedeńskiego i ich rola w podejmowaniu decyzji – „sto dni" Napoleona, jego klęska pod Waterloo i ostateczny upadek cesarza Francuzów – postanowienia kongresu wiedeńskiego – zmiany ustrojowe i terytorialne – Święte Przymierze – jego cele i uczestnicy – znaczenie terminów: *restauracja*, *legitymizm*, *równowaga europejska*	– omawia decyzje kongresu wiedeńskiego w odniesieniu do Europy, w tym do ziem polskich (XIX.1)	– wyjaśnia znaczenie terminów:*restauracja*, *legitymizm*, *równowaga europejska*; – zna daty obrad kongresu wiedeńskiego (1814–1815); – wskazuje na mapie państwa decydujące na kongresie wiedeńskim; – podaje przyczyny zwołania kongresu wiedeńskiego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: abdykacja, Święte Przymierze; – zna daty: bitwy pod Waterloo (18 VI 1815), podpisania aktu Świętego Przymierza (IX 1815); – prezentuje główne założenia ładu wiedeńskiego; – przedstawia decyzje kongresu dotyczące ziem polskich.	– wyjaśnia znaczenie terminu Związek Niemiecki; – zna datę „stu dni" Napoleona (III–VI 1815); – identyfikuje postać Aleksandra I; – przedstawia i wskazuje na mapie zmiany terytorialne w Europie po kongresie wiedeńskim.	– wyjaśnia znaczenie terminu „sto dni"; – identyfikuje postacie: Franciszka I, Fryderyka Wilhelma III, Aleksandra I; – omawia przebieg „stu dni" Napoleona; – ocenia zasady, na których podstawie stworzono ład wiedeński; – przedstawia działalność Świętego Przymierza.	– ocenia postawę Napoleona i Francuzów w okresie jego powrotu do kraju; – ocenia zasady, w oparciu o które stworzono ład wiedeński; – ocenia działalność Świętego Przymierza; - wyjaśnia, dlaczego Turcja nie przystąpiła do Świętego Przymierza.
2. Rewolucja przemysłowa	– przyczyny rewolucji przemysłowej – uwarunkowania i	– charakteryzuje najważniejsze przejawy rewolucji	– wyjaśnia znaczenie terminów:*rewolucja przemysłowa*,	– wyjaśnia znaczenie terminów: industrializacja,	– zna daty: skonstruowaniatelegr	– wyjaśnia znaczenie terminów: cywilizacja	– wyjaśnia okoliczności narodzin

	kierunki rozwoju przemysłu w Europie – pierwsze wielkie ośrodki przemysłowe w Europie – rozwój transportu – skutki gospodarcze rewolucji przemysłowej – wynalazki XIX w. – elektryczność i początki telekomunikacji – znaczenie terminów: *fabryka, industrializacja, urbanizacja, kapitaliści, kapitalizm* – postaciehistoryczne: James Watt, Michael Faraday, Samuel Morse	przemysłowej (wynalazki i ich zastosowania, obszary uprzemysłowienia, zmiany struktury społecznej i warunków życia) (XIX.2)	*maszyna parowa*, *manufaktura*; – zna datę udoskonalenia maszyny parowej (1763); – identyfikuje postać Jamesa Watta; – wymienia przyczyny rewolucji przemysłowej.	urbanizacja, kapitalizm; – identyfikuje postacie: Samuela Morse'a; – wymienia gałęzie przemysłu, które rozwinęły się dzięki zastosowaniu maszyny parowej; – omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój komunikacji.	afu (1837); – identyfikuje postać Michaela Faradaya jako konstruktora silnika elektrycznego; – zna zasady kapitalizmu; – wskazuje na mapie państwa, na których terenie rozwinęły się w XIX w. najważniejszezagłębia przemysłowe Europy; – przedstawia konsekwencje zastosowania maszyny parowej dla rozwoju przemysłu.	przemysłowa, metropolia; – przedstawia gospodarcze i społeczne skutki industrializacji; – wyjaśnia znaczenie wynalezienia elektryczności dla rozwoju przemysłu i komunikacji; – opisuje sposób działania maszyny parowej.	przemysłu w XIX w.; – ocenia gospodarcze i społeczne skutki rozwoju przemysłu w XIX w.
3. Nowe idee polityczne	– nowe ideologie: liberalizm, konserwatyzm, socjalizm i komunizm – teoretycy nowych ideologii	– omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych	– wyjaśnia znaczenie terminów: *ideologia*,*proletariat*, *strajk*,*fabrykanci*; – wymienia ideologie społeczno- polityczne	− wyjaśnia znaczenie terminów: *liberalizm*, *konserwatyzm*, *socjalizm*, *komunizm*,	– identyfikuje postacie: Henriego de Saint-Simona, Roberta Owena, Fryderyka Engelsa; – przedstawia	− wyjaśnia znaczenie terminów: wolna konkurencja, liberalizm ekonomiczny,	– ocenia wpływ nowych ideologii na życie społeczne i polityczne w pierwszej połowie XIX w.;

	– aspekty gospodarcze i społeczno-polityczne nowych ideologii – narodziny ruchu robotniczego – związki zawodowe – znaczenie terminów: *ideologia, wolna konkurencja, strajk, związek zawodowy* – postacie historyczne: Adam Smith, Edmund Burke, Robert Owen, Karol Marks	(socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4)	w XIX wieku.	*związekzawodowy*; – identyfikuje postacie: Edmunda Burke'a, Karola Marksa, Adama Smitha; – charakteryzuje założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu.	warunki pracy dzieci w XIX wiecznych fabrykach; – przedstawia okoliczności narodzin liberalizmu, konserwatyzmu i ruchu robotniczego.	*manifest komunistyczny*; – zna datę wydania *Manifestu komunistycznego* (1848); – wyjaśnia różnice między socjalistami i komunistami; – wyjaśnia rolę związków zawodowych w rozwoju ruchu robotniczego.	
4. Przeciwko Świętemu Przymierzu	– powstanie dekabrystów w Rosji – rewolucja lipcowa we Francji – przyczyny Wiosny Ludów – przebieg i skutki rewolucji lutowej we Francji – Wiosna Ludów w Europie na przykładzie Prus, Austrii, Węgier i Włoch – wojna krymska – przyczyny, przebieg i	– wymienia wydarzenia związane z walką z porządkiem wiedeńskim, charakteryzuje przebieg Wiosny Ludów w Europie (XXI.1)	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Wiosna Ludów*, *uwłaszczenie*; – zna datę Wiosny Ludów (1848–1849); – wskazuje na mapie państwa, w których wybuchła Wiosna Ludów; – wymienia przyczyny Wiosny Ludów.	– wyjaśnia znaczenie terminu *burżuazja*; – zna datę wybuchu Wiosny Ludów we Francji (II 1848); – identyfikuje postać Ludwika Napoleona Bonapartego; – przedstawia przyczyny Wiosny Ludów;	– wyjaśnia znaczenie terminów: rewolucja lipcowa, rewolucja lutowa, dekabryści; – zna daty: dekabrystów (XII 1825), wojny krymskiej (1853–1856); – identyfikuje postacie: Mikołaja	– wskazuje na mapiepaństwa zaangażowane w wojnę krymską; – opisuje przebieg Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich; – wymienia przyczynyi skutki	– identyfikuje postacie: Karola X, Ludwika Filipa, Lajosa Kossutha; – ocenia znaczenie Wiosny Ludów dla państw i narodów europejskich.

	skutki – znaczenie terminów: *uwłaszczenie chłopów* – postacie historyczne: Ludwik Napoleona Bonaparte			– przedstawia cele, przebieg i skutki powstania dekabrystów; – przedstawia skutki Wiosny Ludów w Europie.	I;Aleksandra II; – wskazuje na mapiepaństwa, w których w latach 1815–1847 wybuchły rewolucje i powstania; – omawia przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lipcowej we Francji; – przedstawia skutki Wiosny Ludów we Francji, Prusach, Austrii, na Węgrzech i w państwach włoskich.	wojny krymskiej.	
Rozdział II: Ziemie polskie po kongresie wiedeńskim							
1. Po upadku Księstwa Warszawskiego	– podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim – podstawowe zasady ustrojowe w Królestwie Polskim, Wielkim Księstwie Poznańskim i Rzeczypospolitej Krakowskiej	– wskazuje na mapie podział polityczny ziem polskich po kongresie wiedeńskim (XX.1) – charakteryzuje okres konstytucyjny Królestwa Polskiego – ustrój, osiągnięcia	– wyjaśnia znaczenie terminu *uwłaszczenie*; – zna datę powstania Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Poznańskiego i Wolnego Miasta Krakowa (1815); – wymienia ustalenia	− wyjaśnia znaczenie terminów: *autonomia*, *Galicja*, *unia personalna*; – charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego; – wymienia organy	– wyjaśnia znaczenie terminów: namiestnik, protektorat; − identyfikuje postacie: Aleksandra I, Wielkiego księcia	− zna daty: nadania wolności osobistej chłopom w zaborze pruskim (1807), zniesienia pańszczyzny w zaborze austriackim (1848); – wskazuje na	– ocenia skutki reformy uwłaszczeniowej w zaborze pruskim; – ocenia rozwój gospodarczy Królestwa Polskiego; − wymienia wady i zalety ustroju

	– sytuacja społeczno-gospodarcza Polaków w zaborach pruskim, austriackim i w Królestwie Polskim –reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego w Królestwie Polskim – reformy uwłaszczeniowe w zaborze pruskim i austriackim – znaczenie terminu: *autonomia*, *protektorat* – znaczenie terminu: *ziemie zabrane*	w gospodarce, kulturze i edukacji (XX.2) – omawia położenie Polaków w zaborach pruskim i austriackim, na obszarze ziem zabranych oraz w Rzeczypospolitej Krakowskiej (XX.4)	kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich.	władzy określone w konstytucji Królestwa Polskiego; – wymienia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego; – wymienia ośrodki przemysłowe w Królestwie Polskim; – wskazuje na mapie podział ziem polskich po kongresie wiedeńskim.	Konstantego; – charakteryzuje ustrój Wielkiego Księstwa Poznańskiego; – opisuje ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej; – charakteryzuje rozwój gospodarczy zaboru pruskiego i zaboru austriackiego oraz Królestwa Polskiego; – omawia proces uwłaszczania chłopów w zaborze pruskim i austriackim.	mapie najważniejsze okręgi przemysłowe w Królestwie Polskim; – porównuje sytuację gospodarczą ziem polskich pod zaborami.	Królestwa Polskiego.
2. Powstanie listopadowe	– działalność opozycyjna i spiskowa (Towarzystwo Filomatów, Towarzystwo Filaretów, Towarzystwo Patriotyczne,	– przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagań i następstwa powstania dla Polaków w różnych	– wyjaśnia znaczenie terminu noc listopadowa; – zna daty: wybuchu powstania listopadowego	– wyjaśnia znaczenie terminów: *cenzura*, *kaliszanie*, *konspiracja*, *dyktator*; – identyfikuje postacie: Aleksandra I, Józefa	– zna daty: bitwy pod Olszynką Grochowską (II 1831), wojny polsko-rosyjskiej (II–X 1831), bitwy pod Ostrołęką (V 1831), bitwy o Warszawę (6–7 IX	– zna daty: bitwy pod Stoczkiem (II 1831), bitew pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitew pod Iganiami i Boremlem (IV	– omawia różnice pomiędzy opozycją legalną i nielegalną w Królestwie Polskim; – ocenia stosunek władz carskich do opozycji legalnej i

	Sprzysiężenie Podchorążych) – znaczenie terminów: *cenzura*, *konspiracja,kaliszanie* – przyczyny wybuchu powstania listopadowego – przebieg powstania i charakterystyka władz powstańczych – wojna polsko-rosyjska – wielkie bitwy powstania listopadowego – walki powstańcze poza Królestwem Polskim – przyczyny klęski powstania listopadowego – znaczenie terminów: *noc listopadowa*, *detronizacja*, *dyktator* – postacie historyczne: Piotr Wysocki, Emilia Plater, Józef Sowiński, car Mikołaj I	zaborach (XX.3)	(29/30 XI 1830); – identyfikuje postać Piotra Wysockiego; – wymienia przyczyny powstania listopadowego.	Chłopickiego, Mikołaja I, Waleriana Łukasińskiego; – wymienia przykładyorganizacji spiskowych i ich cele; – wymieni miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego; – omawia przyczyny klęski powstania listopadowego.	1831); – identyfikuje postacie: Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater; – wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania listopadowego; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miała detronizacja cara Mikołaja I; – opisuje przebieg nocy listopadowej – charakteryzuje poczynania władz powstańczych do wybuchy wojny polsko-rosyjskiej;	1831); – identyfikuje postacie: Józefa Sowińskiego, Jana Skrzyneckiego, Jana Krukowieckiego, Tomasza Zana; – wyjaśnia, jaką rolę w życiu Królestwa Polskiego pełnił wielki książę Konstanty; – opisuje przebieg wojny polsko-rosyjskiej; – przedstawia okoliczności powstania opozycji legalnej i cele jej działalności; – opisuje okoliczności powstania organizacji spiskowych; – przedstawia przebieg walk powstańczych poza	nielegalnej; – ocenia, czy powstanie listopadowe miało szanse powodzenia.

						Królestwem Polskim.	
3. Polacy po powstaniu listopadowym	– rozmiary i znaczenie Wielkiej Emigracji – stronnictwa polityczne polskiej emigracji i ich programy polityczno-społeczne (Komitet Narodowy Polski, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Hôtel Lambert, Gromady Ludu Polskiego) – skutki powstania listopadowego w Królestwie Polskim i na ziemiach zabranych – represje popowstaniowe – zmiany ustrojowe w Królestwie Polskim – początki rusyfikacji – represje w zaborze pruskim – działalność spiskowa po powstaniu listopadowym – znaczenie terminów: *Statut organiczny,*	– charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji […] (XX.5) – przedstawia przyczyny wybuchu powstania listopadowego, charakter zmagań i następstwa powstania dla Polaków w różnych zaborach (XX.3) – charakteryzuje […] ruch spiskowy w kraju (XX.5); – omawia przyczyny i skutki powstania krakowskiego […] (XXI.2)	– wyjaśnia znaczenie terminów: *rusyfikacja*,*Wielka Emigracja*; – identyfikuje postacie: Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza, JuliuszaSłowackiego; – wymienia przyczyny Wielkiej Emigracji; – wymienia główne kraje, do których emigrowali Polacy po upadkupowstania listopadowego; − wymienia główne obozy polityczne powstałe na emigracji; – wskazuje przykłady polityki rusyfikacji w Królestwie Polskim po upadku powstania listopadowego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *zsyłka*, *represja*, *emisariusz*; – identyfikuje postacie: Zygmunta Krasińskiego, Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; – wymienia formy działalności Polaków na emigracji; – omawia przykłady polityki władz rosyjskich wobec Królestwa Polskiego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Statutorganiczny*, *kontrybucja*; – identyfikuje postacie: Szymona Konarskiego, Piotra Ściegiennego; – zna daty: powstania Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832) i Hôtelu Lambert (1833); – charakteryzuje program Towarzystwa Demokratycznego Polskiego; – przedstawia poglądy środowisk konserwatywnych z Hôtel Lambert.	– zna daty: powstania Komitetu Narodowego Polskiego (1831), Gromad Ludu Polskiego (1835), wprowadzenia Statutu organicznego (1832); – identyfikuje postacie: Stanisława Worcella, Wiktora Heltmana; – przedstawia program Komitetu Narodowego Polskiego – omawia poglądy Gromad Ludu Polskiego; – omawia represje popowstaniowe w zaborze pruskim;	– zna daty: wprowadzenia rosyjskiego kodeksu karnego w Królestwie Polskim (1847); – opisuje działalność kulturalną Polaków na emigracji; – ocenia politykę władz zaborczych wobec Polaków po upadku powstania listopadowego.

	kontrybucja, Kościół greckokatolicki, *rusyfikacja*, *katorga* – postacie historyczne: Szymon Konarski, Piotr Ściegienny						
4. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	– próba wzniecenia powstania narodowego w 1846 r. w zaborze pruskim, powstanie krakowskie – rabacja galicyjska i jej następstwa – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Wielkopolsce – początki działalności polskich działaczy narodowych na Mazurach i Śląsku – przebieg i skutki Wiosny Ludów w Galicji – znaczenie hasła *Za wolność waszą i naszą* – udział Polaków w europejskiej Wiośnie Ludów – znaczenie terminu *rabacja* – postacie historyczne: Jakub Szela, Edward	– omawia przyczyny i skutki […] Wiosny Ludów na ziemiach polskich (XXI.2)	– wyjaśnia znaczenie terminu *uwłaszczenie*; – zna datę: wybuchu powstania krakowskiego (21/21 II 1846); – wymieniatereny objęte powstaniem krakowskim; – wskazuje na mapiezabory, w których doszło do wystąpień w 1848 r.	– wyjaśnia znaczenie terminu *rabacjagalicyjska*; – zna datę: powstania wielkopolskiego (IV–V 1848); – identyfikuje postacie: Edwarda Dembowskiego, Jakuba Szeli; – wyjaśnia przyczyny wybuchu Wiosny Ludów na ziemiach polskich pod zaborami; – omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego; – omawia przebieg i skutki rabacji galicyjskiej;	– zna datę: likwidacji Rzeczpospolitej Krakowskiej (XI 1846), uwłaszczenia chłopów w Galicji (1848); – identyfikuje postać Ludwika Mierosławskiego ; – opisuje przebieg Wiosny Ludów w Wielkim Księstwie Poznańskim; – omawia przebieg Wiosny Ludów w Galicji;	– zna datę bitwy pod Miłosławiem (IV 1848); − identyfikuje postacie: Józefa Lompy, Emanuela Smołki; – przedstawia przyczyny niepowodzenia powstania krakowskiego; – przedstawia działalność polskich społeczników na Warmii, Mazurach i Śląsku.	– ocenia postawę chłopów galicyjskich wobec szlachty i powstania krakowskiego; – ocenia skutki Wiosny Ludów na ziemiach polskich – ocenia decyzję władz austriackich o uwłaszczeniu chłopów.

	Dembowski, Ludwik Mierosławski, Józef Lompa, Józef Bem						
5. Kultura polska pod zaborami	– kultura polska i oświata w zaborach pruskim, austriackim i w Rzeczypospolitej Krakowskiej – kultura polska po rozbiorach – idee romantyzmu – osiągnięcia kultury polskiej doby romantyzmu – polski mesjanizm – początki badań historii Polski – znaczenie terminów: *racjonalizm,romantyzm*, *mesjanizm* – postacie historyczne: Fryderyk Chopin, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki, Andrzej Towiański, Artur Grottger, Joachim Lelewel	– charakteryzuje główne nurty oraz postacie Wielkiej Emigracji […] (XX.5)	– wyjaśnia znaczenie terminu romantyzm; – identyfikuje postacie: Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego, Fryderyka Chopina; – wymienia poglądy romantyków.	– wyjaśnia znaczenie terminu: *racjonalizm*, *mesjanizm*; − identyfikuje postacie: Joachima Lelewela, Adama Jerzego Czartoryskiego; – wymienia przykłady dzieł polskich romantyków; – wymienia przykłady szkół działających w Królestwie Polskim.	– identyfikuje postać: Joachima Lelewela, Artura Grottgera; – charakteryzuje warunki, w jakich ukształtował się polski romantyzm; – wyjaśnia, na czym polegał konflikt romantyków z klasykami.	− identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Artura Grottgera, Antoniego Malczewskiego; – przedstawia sytuację kultury polskiej po utracie niepodległości.	– zna datę: otwarcia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817), otwarcia Uniwersytetu Warszawskiego (1816); – ocenia wpływ romantyzmu na niepodległościowe postawy Polaków
Rozdział III: Europa i świat po Wiośnie Ludów							
1. Stany Zjednoczone w XIX wieku	– rozwój terytorialny Stanów Zjednoczonych – rozwój demograficzny, napływ	– prezentuje przyczyny i skutki wojny secesyjnej w Stanach	– wyjaśnia znaczenie terminów: *secesja*, *Północ*, *Południe*,	– wyjaśnia znaczenie terminów:*wojna secesyjna*,	– wyjaśnia znaczenie terminów: *taktyka spalonej ziemi*,	– zna daty: bitwy pod Gettysburgiem (VII 1863), kapitulacji wojsk	– ocenia znaczenie zniesienia niewolnictwa w

	imigrantów, osadnictwo i los rdzennych mieszkańców Ameryki Północnej – dualizm gospodarczy i polityczny Stanów Zjednoczonych w połowie XIX w. – problem niewolnictwa i ruch abolicjonistyczny – przyczyny i przebieg wojny secesyjnej – skutki wojny domowej – znaczenie terminów: *abolicjonizm, secesja, Unia, Konfederacja*, *dyskryminacja* – postać historyczna: Abraham Lincoln	Zjednoczonych (XXIII.2)	*dyskryminacja*; – zna datę wojny secesyjnej (1861–1865); – identyfikuje postać Abrahama Lincolna; – wymienia przyczynyi skutki wojny secesyjnej.	*Konfederacja*, *Unia*; – zna datę wydania dekretu o zniesieniu niewolnictwa (1863); – identyfikuje postacie: Roberta Lee, Ulyssesa Granta; – charakteryzuje sytuację gospodarczą,społeczną i polityczną Północy i Południa; – wymienia skutki wojny secesyjnej.	*abolicjonizm*, *demokraci*, *republikanie*; – zna daty: wyboru Abrahama Lincolna na prezydenta USA (1860), secesji Karoliny Południowej (1860), powstania Skonfederowanych Stanów Ameryki (1861); – opisuje przebieg wojny secesyjnej; – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla dalszego przebieguwojny miał dekret o zniesieniu niewolnictwa; – dzieli skutki wojny secesyjnej na: społeczne, polityczne i gospodarcze.	Konfederacji (VI 1865), ataku na Fort Sumter (IV 1861); – wskazuje na mapie etapy rozwoju terytorialnego Stanów Zjednoczonych w XIX w.; – porównuje sytuacjęgospodarczą, społeczną i polityczną Północy i Południa.	Stanach Zjednoczonych.
2.	– rola Piemontu w	– opisuje sytuację	– zna daty: powstania	– wyjaśnia znaczenie	– zna daty: bitew	– zna daty: wojny	– ocenia metody

Zjednoczenie Włoch i Niemiec	procesie jednoczenia Włoch – przebieg wojny z Austrią i rola Francji w procesie jednoczenia Włoch – wyprawa „tysiąca czerwonych koszul” – zjednoczenie Włoch i powstanie Królestwa Włoch – koncepcje zjednoczenia Niemiec – rola Prus w procesie jednoczenia Niemiec – polityka Ottona von Bismarcka – wojny Prus z Danią, Austrią i Francją oraz ich znaczenie dla poszerzania wpływów pruskich w Niemczech – proklamacja Cesarstwa Niemieckiego – znaczenie terminów: *„czerwone koszule”* – postacie historyczne: Wiktor Emanuel II, Giuseppe Garibaldi, Otto von Bismarck, Wilhelm I	polityczną w Europie w drugiej połowie XIX wieku, w tym procesy zjednoczeniowe Włoch i Niemiec (XXIII.1)	Królestwa Włoch (1861), ogłoszenia powstania II Rzeszy Niemieckiej (18 I 1871); – identyfikuje postać Giuseppe Garibaldiego; – wymienia, jakie wojny stoczono podczas jednoczenia Niemiec; – wymienia wydarzenia, które doprowadziły do zjednoczenia Włoch.	terminu*wyprawa „tysiąca czerwonych koszul”*; – zna daty: wojny Prus z Austrią (1866), wojny francusko-pruskiej (1870-1871); – identyfikuje postacie:, Wilhelma I, Wiktora Emanuela II, Ottona von Bismarcka; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Włoch odegrał Giuseppe Garibaldi; – wyjaśnia, jaką rolę w jednoczeniu Niemiec odegrał Otto von Bismarck.	pod Magentą i Solferino (1859), wojny Prus i Austrii z Danią (1864),bitwy pod Sadową (1866),bitwy pod Sedanem (1870); – przedstawia skutki zjednoczenia Włochi Niemiec dla Europy; – opisuje przebieg procesu jednoczenia Niemiec; – wyjaśnia, dlaczego Piemont stał się ośrodkiem jednoczeniaWłoch; – omawia skutki wojen Prus z Danią i Austrią dla procesu jednoczenia Niemiec; – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny	Piemontu z Austrią (1859), wybuchu powstania w Królestwie Obojga Sycylii (1860), zajęcia Wenecji przez Królestwo Włoch (1866), zajęcia Państwa Kościelnego przez Królestwo Włoskie (1870); – identyfikuje postacie:Henriego Dunant’a; – wskazuje na mapie etapy jednoczenia Włoch i Niemiec.	stosowane przez Ottona Bismarcka i Giuseppe Garibaldiego w procesie jednoczenia swoich państw.

					francusko-pruskiej.		
3. Kolonializm w XIX wieku	– przyczyny ekspansji kolonialnej w XIX w. – kolonizacja Afryki – polityka kolonialna w Azji – gospodarcza i społeczna rola kolonii w XIX w. – konflikty kolonialne – imperium kolonialne Wielkiej Brytanii – znaczenie terminu *kolonializm*, *wojny burskie* – postacie historyczne: królowa Wiktoria	– wyjaśnia przyczyny, zasięg i następstwa ekspansji kolonialnej państw europejskich w XIX wieku (XXIII.3)	– wyjaśnia znaczenie terminu *kolonializm*, *metropolia*; – identyfikuje postać królowej Wiktorii; – wymienia państwa, które uczestniczyły w kolonizacji Afryki i Azji.	– wyjaśnia znaczenie terminu *kompania handlowa* – wskazuje państwa, które posiadały najwięcej kolonii; – wymienia przyczyny i skutki ekspansji kolonialnej.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *ekspansja*, *eksterminacja*, *Kompania Wschodnioindyjska*; – wskazuje na mapie tereny świata, którepodlegały kolonizacjipod koniec XIX w.; – wymienia przyczynykonfliktów kolonialnych; – przedstawia skutki ekspansji kolonialnej dla państw europejskich i mieszkańców terenów podbitych; – przedstawia proces kolonizacji Afryki i Azji; – wskazuje przykłady konfliktów	– wyjaśnia znaczenie terminów: *powstanie sipajów*, *wojny opiumowe*, *wojny burskie*, *powstanie bokserów*; – porównuje proces kolonizacji Afryki i Azji.	– ocenia politykę mocarstw kolonialnych wobec podbitych ludów i państw.

					kolonialnych.		
4. Przemiany polityczno-społeczne w Europie	– demokratyzacja życia politycznego – rozwój ruchu robotniczego – narodziny nurtu socjaldemokratycznego – ideologia anarchistyczna – początki chrześcijańskiej demokracji – rozwój ideologii nacjonalistycznych – wpływ przemian cywilizacyjnych na proces emancypacji kobiet – znaczenie terminów: *społeczeństwo industrialne, anarchizm, nacjonalizm, syjonizm, emancypacja, sufrażystki* – postać historyczna: papież Leon XIII	– wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4)	– wyjaśnia znaczenie terminów: *system republikański*, *monarchia parlamentarna*, *demokratyzacja*; – wyjaśnia, na czym polegał proces demokratyzacji; – wymienia nowe ruchy polityczne w Europie drugiej połowie XIX w.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *socjaldemokracja*, *chrześcijańska demokracja* (*chadecja*),*emancypantki*, *sufrażystki*; – identyfikuje postacie: Karola Marksa, Leona XIII; – wymienia postulaty emancypantek i sufrażystek.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *nacjonalizm*, *szowinizm*, *syjonizm*; – przedstawia założenia programowe socjalistów; – charakteryzuje założenia programowe chrześcijańskiej demokracji; – przedstawia cele i metody działaniaanarchistów; – omawia różnice między zwolennikami socjaldemokracji a komunistami; – wyjaśnia, jakie okoliczności wpłynęły na narodziny ruchu	– wyjaśnia znaczenie terminów: *solidaryzm społeczny*,*społeczeństwo industrialne*, *Międzynarodówka*, *encyklika*; – zna datę ogłoszenia encykliki *Rerum novarum* (1891); – przedstawia wpływ ideologii nacjonalizmu na kształtowanie się rożnych postaw wobec narodu i mniejszości narodowych; – przedstawia okoliczności kształtowania się syjonizmu i jego założenia.	– zna datę ustanowienia 1 maja Świętem Pracy (1889); – porównuje systemy ustrojowe w XIX–wiecznej Europie.

					emancypacji kobiet.		
5. Postęp techniczny i kultura przełomu XIX i XX wieku	– teoria ewolucji i jej znaczenie dla rozwoju nauki – rozwój nauk przyrodniczych oraz medycyny i higieny w drugiej połowie XIX w. – odkrycia z dziedziny fizyki – promieniotwórczość pierwiastków – rozwój komunikacji i środków transportu – budowa wielkich kanałów morskich i ich znaczenie (Kanał Sueski i Panamski) – nowe nurty w literaturze, malarstwie, muzyce i architekturze drugiej połowy XIX w. (impresjonizm, secesja) – postacie historyczne: Karol Darwin, Maria Skłodowska-Curie, Ludwik Pasteur, bracia Wright, bracia Lumière – narodziny kultury masowej (radio, kino) – upowszechnienie	– wymienia nowe idee polityczne i zjawiska kulturowe, w tym początki kultury masowej i przemiany obyczajowe (XXIII.4)	– wyjaśnia znaczenie terminów:*teoria ewolucji*, *promieniowanie X*, *kultura masowa*; – identyfikuje postacie: Karola Darwina,Marii Skłodowskiej-Curie; – wymienia odkrycia naukowe, przełomu XIX i XX wieku; – przedstawia cechy charakterystyczne kultury masowej; – wymienia nowe kierunki w sztuce i architekturze.	− wyjaśnia znaczenie terminu *pasteryzacja*; − zna datę ogłoszenia teorii ewolucji przez Karola Darwina (1859), − identyfikuje postacie: Karola Darwina, Marii Skłodowskiej-Curie, Ludwika Pasteura,Auguste'a i Louisa Lumière, Claude Moneta, Rudolfa Diesela; – przedstawia założenia teorii ewolucji; – wskazuje wynalazki, które miały wpływ na życie codzienne; – wymienia wynalazki, które miały wpływ na rozwój medycyny i higieny.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *secesja*, *realizm*, *impresjonizm*, *naturalizm*, *kubizm*; − identyfikuje postacie: Dmitrija Mendelejewa, Wilhelma Roentgena, Charelsa Dickensa, Pierre'a Curie; – charakteryzuje rozwój komunikacji i transportu; – charakteryzuje nowe kierunki w sztuce i architekturze; – wyjaśnia, czym charakteryzowało się malarstwo impresjonistów; – wyjaśnia, w jaki sposób wynalazki zmieniły życie	− wyjaśnia znaczenie terminu: *historyzm*, *symbolizm*, *futuryzm*, *ekspresjonizm*; − zna datę pierwszych igrzysk olimpijskich (1896); – identyfikuje postacie: Émile'a Zoli, Roberta Kocha, Karla Benza, Gottlieba Daimlera, – wyjaśnia, jakie czynniki miały wpływ na spadek liczby zachorowań i śmiertelności w XIX w.;	–ocenia znaczenierozpowszechnienia nowych środków transportu; – ocenia znaczenie budowy Kanału Sueskiego i Kanału Panamskiego dla rozwoju komunikacji; – wyjaśnia, w jaki sposób podglądy pozytywistów wpłynęły na literaturę i sztukę przełomu XIX i XX w.

	sportu i kultury fizycznej – znaczenie terminów: *realizm, naturalizm, impresjonizm, historyzm, secesja*				codzienne w XIX w.; – przedstawia okoliczności upowszechnienia sportu w drugiej połowie XIX w.		
Rozdział IV: Ziemie polskie po Wiośnie Ludów							
1. Powstanie styczniowe	– początki idei pracy organicznej na ziemiach polskich – odwilż posewastopolska w Rosji i Królestwie Polskim – manifestacje patriotyczne i „rewolucja moralna" – wzrost aktywności politycznej polskiego społeczeństwa – stronnictwa polityczne w Królestwie Polskim – „biali" i „czerwoni" – polityka A. Wielopolskiego i jego reformy – bezpośrednie przyczyny i okoliczności wybuchu powstania	– omawia pośrednie i bezpośrednie przyczyny powstania, w tym „rewolucję moralną" 1861–1862 (XXII.1) – dokonuje charakterystyki działań powstańczych z uwzględnieniem, jeśli to możliwe, przebiegu powstania w swoim regionie (XXII.2) – omawia uwłaszczenie chłopów w zaborze rosyjskim oraz porównuje z uwłaszczeniem w	– wyjaśnia znaczenie terminów: *praca organiczna*, *branka*,*dyktator*; – zna daty: wybuchu powstania (22 I 1863),ukazu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim (III 1864); – identyfikuje postać Romualda Traugutta; – wymienia założenia pracy organicznej; – określa przyczyny powstania styczniowego; – wskazuje przyczyny upadku powstania styczniowego.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *„czerwoni"*, *„biali"*, *wojnapartyzancka*, *ukaz*; – identyfikuje postacie: Aleksandra Wielopolskiego Ludwika Mierosławskiego, Mariana Langiewicza; – wymienia przykłady realizacji programu pracy organicznej; – przedstawia programy polityczne „białych" i „czerwonych"; – przedstawia reformy Aleksandra Wielopolskiego;	– wyjaśnia znaczenie terminu *odwilż* (*wiosna*) *posewastopolska*; – identyfikuje postacie: Jarosława Dąbrowskiego, Leopolda Kronenberga; – zna datę ogłoszenia manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego (22 I 1863); – charakteryzuje odwilż posewastopolską w Królestwie Polskim; – wskazuje różnicę w stosunku do	– wyjaśnia znaczenie terminu *„rewolucja moralna"*; – zna daty: aresztowania Romualda Traugutta (IV 1864), objęcia dyktatury przez Mariana Langiewicza (III 1863); – identyfikuje postacie: Andrzeja Zamoyskiego, Józefa Hauke-Bosaka; – wyjaśnia, jaką rolę pełniły manifestacje patriotyczne w	– ocenia politykę Aleksandra Wielopolskiego; – ocenia postawy dyktatorów powstania styczniowego.

	styczniowego – wymowa i znaczenie manifestu Tymczasowego Rządu Narodowego – przebieg i charakter walk powstańczych w Królestwie Polskim i na Litwie – rola dyktatorów i Rządu Narodowego – kwestia chłopska podczas powstania styczniowego – dekret cara o uwłaszczeniu – znaczenie terminów: *„rewolucja moralna”, biali, czerwoni, branka, dyktator, państwo podziemne, wojna partyzancka* – postacie historyczne: Aleksander Wielopolski, Romuald Traugutt, Ludwik Mierosławski	pozostałych zaborach (XXII.3)		– wskaże na mapie miejsca walk powstańczych; – omawia okoliczności skutki wprowadzenia dekretu o uwłaszczeniu w Królestwie Polskim.	powstania zbrojnego między „czerwonymi” i „białymi”; – omawia celemanifestu Tymczasowego Rządu Narodowego; – wyjaśnia, jaką rolę w upadku powstania odegrała kwestia chłopska.	przededniu wybuchu powstania; – porównuje programy polityczne „czerwonych” i „białych”.	
2. Po powstaniu styczniowym	– represje wobec uczestników powstania styczniowego – likwidacja odrębności Królestwa Polskiego i polityka Rosji na	– wylicza formy represji popowstaniowych (XXII.4) – wyjaśnia cele i opisuje metody	– wyjaśnia znaczenie terminów: *rusyfikacja*, *germanizacja*; – identyfikuje postać	– wyjaśnia znaczenie terminów: *trójlojalizm*, *Kraj Przywiślański*, *autonomia*,*kulturkampf*,*strajk szkolny*, *rugi*	– wyjaśnia znaczenie terminów: *kibitka*, *tajne komplety*, *Komisja Kolonizacyjna*,	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Uniwersytet Latający*, *TowarzystwoCzytelni Oświatowych*, *nowela osadnicza,*	– ocenia politykę caratu wobec ludności polskiej na ziemiach zabranych;

	ziemiach zabranych – polityka rusyfikacji urzędów i szkolnictwa – represje wobec Kościoła katolickiego i unickiego – sposoby oporu Polaków przed polityką rusyfikacji – znaczenie terminów: *rusyfikacja*, *Uniwersytet Latający, tajne komplety, kibitka, trójlojalizm* – polityka germanizacji w zaborze pruskim – rugi pruskie, Kulturkampf – autonomia Galicji i jej przejawy – polonizacja oświaty i rozwój kultury – postawy Polaków wobec polityki zaborców w zaborze pruskim i austriackim – świadomość narodowa Polaków pod zaborami i proces powstawania nowoczesnego narodu polskiego	działań zaborców wobec mieszkańców ziem dawnej Rzeczypospolitej – […] germanizacja (Kulturkampf), autonomia galicyjska (XXIV.1) – opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2) – opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)	Michała Drzymały; – wymienia bezpośrednie represje wobec uczestników powstania styczniowego; – charakteryzuje politykę germanizacji.	*pruskie*; – zna datę protestu dzieci we Wrześni (1901); – identyfikuje postać Marii Konopnickiej; – wymienia postawy Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji; – przedstawia przykłady rusyfikacji i germanizacji ziem zabranych; – wyjaśnia, na czym polegała polityka kulturkampfu; – wymienia instytucje autonomiczne w Galicji.	*Hakata*; – identyfikuje postać Ottona von Bismarcka, Mieczysława Ledóchowskiego, Piotra Wawrzyniaka; – zna daty: rozpoczęcia rugów pruskich (1885), powstania Komisji Kolonizacyjnej (1886); – omawia walkę władz carskich z polskim Kościołem; – omawia postawę Polaków wobec rusyfikacji i germanizacji;	*ustawa kagańcowa*; – zna datę ogłoszeniatzw. noweli osadniczej(1904), – przedstawia okoliczności nadania Galicji autonomii przez władze austriackie;	– ocenia postawy Polaków w Królestwie Polskim wobec rusyfikacji i germanizacji; – ocenia znaczenie autonomii galicyjskiejdla rozwoju polskiego życia narodowego.

	– znaczenie terminów: *rugi pruskie, Komisja Kolonizacyjna, Kulturkampf, ustawa kagańcowa, strajk szkolny, germanizacja, rusyfikacja* – postacie historyczne: Mieczysław Ledóchowski, Michał Drzymała						
3. Zmiany społeczno-gospodarcze na ziemiach polskich	– przemiany gospodarcze i społeczne na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – specyfika sytuacji gospodarczej poszczególnych zaborów. – inne narodowości na ziemiach dawnej Rzeczypospolitej – postęp cywilizacyjny na ziemiach polskich w drugiej połowie XIX w. – znaczenie terminów: *emigracja zarobkowa*, *ziemiaństwo* – postacie historyczne: Hipolit Cegielski, Ignacy	– opisuje postawy społeczeństwa polskiego w stosunku do zaborców – trójlojalizm, praca organiczna, ruch spółdzielczy (XXIV.2) – opisuje formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)	– wyjaśnia znaczenie terminu:*emigracjazarobkowa*, *robotnicy*; – identyfikuje postać Hipolita Cegielskiego; – wyjaśnia przyczyny i wskazuje kierunki emigracji zarobkowej Polaków pod koniec XIX w.; – wymienia grupy społeczne, które wykształciły się w społeczeństwie polskim w XIX w.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *burżuazja*,*inteligencja*, *ziemiaństwo*; – zna datę uwłaszczenia chłopów w zaborze rosyjskim (1864); – wymienia przykłady przedsiębiorczości Polaków w zaborze pruskim i wymienia jej przykłady; – charakteryzuje rozwój gospodarczy Galicji; – omawia przykłady przemian	– wyjaśnia znaczenie terminów: *asymilacja*,*spółdzielnie oszczędnościowo-pożyczkowe*; – zna datę zniesienia granicy celnej z Rosją (1851); – identyfikuje postać Franciszka Stefczyka; – przedstawia rozwój i rolnictwa w zaborze rosyjskim; – omawia rozwój Łodzi jako miasta	– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich trzech zaborów; – zna datę zakończenia budowy kolei warszawsko-wiedeńskiej (1848); – wyjaśnia, na czym polegał proces asymilacji Żydów i jakie były jego skutki; – opisuje przykłady przedsiębiorczości w zaborze rosyjskim, pruskim i	– ocenia postawy Polaków wobec różnych problemów związanych z rozwojem gospodarczym ziem polskich pod zaborami;

	Łukasiewicz, Franciszek Stefczyk			cywilizacyjnych na ziemiach polskich w XIX w.	przemysłowego; – omawia rozwój spółdzielczości w Galicji; – charakteryzuje przemiany społeczne na ziemiach polskich.	austriackim;	
4. Działalność polityczna na ziemiach polskich	– okoliczności narodzin nowych ruchów politycznych na ziemiach polskich – założenia programowe i działalność partii socjalistycznych, nacjonalistycznych i ludowych, – podziały na polskiej scenie politycznej na przełomie XIX i XX w. – przyczyny rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich oraz jej kontekst narodowy i społeczny – przebieg rewolucji lat 1905–1907 – orientacja proaustriacka i	– omawia narodziny i pierwsze lata istnienia nowoczesnych ruchów politycznych (socjalizm, ruch ludowy, ruch narodowy) (XXIV.4) – wyjaśnia społeczne i narodowe aspekty rewolucji w latach 1905–1907 (XXIV.5) – charakteryzuje spór orientacyjny w latach 1908–1914 (XXIV.6)	– zna datę rewolucji 1905–1907; – rozwinie skrót: SDKP , SDKPiL, PPS, PSL; – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Wincentego Witosa; – wskazuje partie należące do ruchu socjalistycznego, narodowego i ludowego;	– wyjaśnia znaczenie terminów: *orientacja prorosyjska*, *orientacja proaustriacka*, *krwawa niedziela*, *solidaryzm narodowy*; – zna datę krwawej niedzieli (22 I 1905); − identyfikuje postacie: Ludwika Waryńskiego, Róży Luksemburg, Ignacego Daszyńskiego; – wymienia skutki rewolucji 1905–1907 na ziemiach polskich; – charakteryzuje	– wyjaśnia znaczenie terminu*endecja*; − zna daty: powstania Wielkiego Proletariatu (1882), Polskiej Partii Socjalistycznej (1892), Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego (1897), Polskiego Stronnictwa Ludowego (1903); – wymienia założenia programowe SDKPiL i PPS; – przedstawia założenia ruchu	− wyjaśnia znaczenie terminów: *Duma Państwowa*, *Macierz Szkolna*; − zna daty: powstania Socjaldemokracji Królestwa Polskiego (1893), Socjaldemokracji Królestwa i Polskiego i Litwy (1900), Stronnictwa Ludowego (1895), Polskiej Partii Socjaldemokratyczne j Galicji i Śląska (1897); − identyfikuje	– wyjaśnia, jaki wpływ miała działalność partii politycznych na postawy Polaków pod zaborami; – ocenia skalę realizacji haseł polskich partii politycznych w XIX i na początku XX w.

	prorosyjska – ich oczekiwania polityczne i najważniejsi działacze – powstanie organizacji niepodległościowych (Związek Walki Czynnej, Związek Strzelecki) – znaczenie terminów: *solidaryzm narodowy*, *antysemityzm* – postacie historyczne: Ludwik Waryński, Józef Piłsudski, Roman Dmowski – znaczenie terminu: *organizacja paramilitarna* – postacie historyczne: Józef Mirecki, Stefan Okrzeja			orientację proaustriacką i prorosyjską; – wymienia przyczyny i przebieg rewolucji 1905–1907 w Rosji i Królestwie Polskim; – wymienia polskie organizacje niepodległościowe działające pod zaborami.	robotniczego i ruchu narodowego; – przedstawia okoliczności ukształtowania się orientacji politycznych Polaków na początki XX w.	postacie: Stanisława Wojciechowskiego, Stanisława Stojałowskiego, Franciszka Stefczyka, Marii i Bolesława Wysłouchów; – omawia okoliczności narodzin ruchu robotniczego na ziemiach polskich; – wyjaśnia, dlaczego polski ruch ludowy powstał i rozwinął się w Galicji; – porównuje założenia programowe PPS i SDKPiL; – porównuje założenia programowe orientacji niepodległościowych do 1914 r.	
5. Kultura	– program polskiego	– opisuje	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia znaczenie	– wyjaśnia	– wyjaśnia	– ocenia skuteczność

polska na przełomie XIX i XX wieku	pozytywizmu i jego teoretycy – znaczenie pracy organicznej i pracy u podstaw dla społeczeństwa polskiego – wzrost popularności powieści i malarstwa historycznego – Młoda Polska i jej wkład w rozwój kultury polskiej przełomu wieków – początki kultury masowej na ziemiach polskich – znaczenie terminów: *modernizm, Młoda Polska, realizm*, – postacie historyczne: Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Maria Konopnicka, Jan Matejko, Stanisław Wyspiański, Helena Modrzejewska	formowanie się nowoczesnej świadomości narodowej Polaków (XXIV.3)	terminów: *pozytywizm*,*praca organiczna*, *praca u podstaw*,*Młoda Polska*; − identyfikuje postacie:Henryka Sienkiewicza, Bolesława Prusa, Władysława Reymonta, Elizy Orzeszkowej, Jana Matejki, Marii Konopnickiej,Stanisława Wyspiańskiego, Stefana Żeromskiego; – wyjaśnia, na czym polegała literatura i malarstwo tworzone ku pokrzepieniu serc; – podaje przykłady literatury i malarstwa tworzonego ku pokrzepieniu serc.	terminu *modernizm*; – wyjaśnia, dlaczego Galicja stała się centrum polskiej nauki i kultury; – charakteryzuje kulturę Młodej Polski; – wymienia cechy kultury masowej na ziemiach polskich przełomu XIX i XX w.	znaczenie terminów: *literatura postyczniowa*,*skauting*; – wyjaśnia wpływ poglądów pozytywistycznych na rozwój literatury; – wyjaśnia, jaką rolę miało popularyzowaniehistorii wśród Polaków pod zaborami.	znaczenie terminu *ogródki jordanowskie*, − identyfikuje postacie: Henryka Jordana, Heleny Modrzejewskiej, Andrzeja Małkowskiego, Kazimierza Prószyńskiego; – wyjaśnia, jaki wpływ na przemiany światopoglądowe miała klęska powstania styczniowego; – charakteryzuje sztukę polską przełomu XIX i XX w.	tworzenia literatury i malarstwa ku pokrzepieniu serc.
Rozdział V: I wojna światowa							
1. Świat na drodze ku wojnie	– rola nowych mocarstw (Stany Zjednoczone, Niemcy i Japonia) w zmianie	– omawia najważniejsze konflikty pomiędzy mocarstwami	– wyjaśnia znaczenie terminów: *trójprzymierze*/*państwa centralne*,	– zna daty: zawarcia trójprzymierza (1882), powstania trójporozumienia	– wyjaśnia, jaki wpływ na ład światowy miało powstanie nowych	− zna daty: I wojny bałkańskiej (1912), II wojny bałkańskiej (1913), wojny	– ocenia wpływ konfliktów bałkańskichna zaostrzenie sytuacji

	układu sił na świecie – wojna rosyjsko-japońska i jej znaczenie – wyścig zbrojeń – nowe rozwiązania techniczne w służbie armii – narastanie konfliktów politycznych, gospodarczych i militarnych między mocarstwami europejskimi – powstanie trójprzymierza i trójporozumienia – wojny bałkańskie i ich skutki – znaczenie terminów: *trójprzymierze*, *trójporozumienie*, *kocioł bałkański*	europejskimi na przełomie XIX i XX wieku (XXV.1) – wymienia główne przyczyny wojny: polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2)	*trójporozumienie/ententa*, *aneksja*; – wskazuje na mapie państwa należące do trójprzymierza i trójporozumienia; – wskazuje cele trójprzymierza i trójporozumienia; – wyjaśnia, na czym polegał wyścig zbrojeń.	(1907); – wyjaśnia znaczenie terminów: *kociołbałkański*; – wymienia przyczyny narastania konfliktów między europejskimi mocarstwami; – przedstawia przykłady rywalizacjimocarstw na morzach i oceanach; – wyjaśnia, jak doszło do wybuchu wojny rosyjsko-japońskiej.	mocarstw w drugiej połowie XIX i na początku XX w.; – opisuje okolicznościpowstania trójprzymierza i trójporozumienia; – omawia przebieg wojny rosyjsko-japońskiej i jej skutki.	rosyjsko-japońskiej (1904–1905), bitwy pod Cuszimą (1905); – przedstawia wpływ konfliktów kolonialnych na sytuację w Europie; – przedstawia przyczyny i skutki wojen bałkańskich.	międzynarodowej w Europie.
2. Na frontach I wojny światowej	– rola zamachu w Sarajewie dla losów Europy – działania na froncie zachodnim (bitwy nad Marną, pod Verdun) – przebieg walk na froncie wschodnim (bitwy pod Tannenbergiem i	– wymienia główne przyczyny wojny – polityczne i gospodarcze, pośrednie i bezpośrednie (XXV.2) – omawia specyfikę działań wojennych: wojna pozycyjna,	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Wielka Wojna*, *front*; – identyfikuje postać Franciszka Ferdynanda Habsburga; – zna daty: zamachu w Sarajewie (28 VI 1914),	− wyjaśnia znaczenie terminów: *ultimatum*, *wojna błyskawiczna*, *wojna pozycyjna*, *wojna manewrowa*, *nieograniczona wojna podwodna*; – zna daty:	– wyjaśnia znaczenie terminu *U–boot*, *ofensywa*; − identyfikuje postacie: Karola I Habsburga, Wilhelma II, GawriłoPrincipa; – przedstawia	− zna daty: przyłączenia się Włoch do ententy (1915), bitwy nad Marną (IX 1914), bitwy pod Verdun (1916), bitwy pod Ypres (1915), bitwy nad Sommą (1916), bitwy pod	− ocenia skutki ogłoszenia przez Niemcy nieograniczonej wojny podwodnej; − ocenia skutki zastosowania nowych rodzajów broni;

	Gorlicami) – działania wojenne na morzach i ich znaczenie dla przebiegu wojny – okoliczności przystąpienia Stanów Zjednoczonych do wojny – zakończenie działań wojennych – traktat brzeski, rozejm w Compiègne – znaczenie terminów: *wojna błyskawiczna, wojna pozycyjna, państwa centralne* – postać historyczna: arcyksiążę Franciszek Ferdynand Habsburg	manewrowa, działania powietrzne i morskie (XXV.3) – charakteryzuje postęp techniczny w okresie I wojny światowej (XXV.4)	wypowiedzenia wojny Serbii przez Austro-Węgry (28 VII 1914),I wojny światowej (1914–1918), podpisania kapitulacji przez Niemcy w Compiègne (11 XI 1918); – wymienia przyczynę bezpośrednią wybuchu Wielkiej Wojny; – wymienia cechy charakterystyczne prowadzenia i przebiegu działań wojennych w czasie I wojny światowej.	wypowiedzenia wojny Niemcom przez Stany Zjednoczone (IV 1917), podpisania traktatu brzeskiego (3 III 1918); – wskazuje na mapiepaństwa europejskie walczące w Wielkiej Wojnie po stronie ententy i państw centralnych; – wymienia przyczyny pośrednie wybuchu Wielkiej Wojny; – wyjaśnia, jaki wpływ na przebieg wojny miało wprowadzenie nowych rodzajów broni; – wskazuje przyczyny klęski państw centralnych.	proces kształtowania się bloku państw centralnych i państw ententy; – przedstawia okoliczności kapitulacji państw centralnych.	Tannenbergiem (VIII 1914), ogłoszenia nieograniczonej wojny podwodnej (1917); – wyjaśnia, jaki wpływ na losy wojny miała sytuacja wewnętrzna w Niemczech i Austro- Węgrzech; – opisuje przebieg walk na froncie zachodnim i wschodnim; – przedstawia przebieg walk na Bałkanach i we Włoszech.	– porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim.
3. Rewolucje w Rosji	– przyczyny, przebieg i skutki rewolucji lutowej w Rosji – konflikt wewnętrzny	– opisuje rewolucję i wojnę domową w Rosji (XXV.5)	– wyjaśnia znaczenie terminów: *bolszewicy*, *ArmiaCzerwona*, *łagry*;	– wyjaśnia znaczenie terminów: *rewolucja lutowa*, *rewolucja październikowa*;	– wyjaśnia znaczenie terminów:*Rada Komisarzy*	– wyjaśnia znaczenie terminów: *eserowcy*,*mienszewi*	– ocenia skutki przewrotu bolszewickiego dla Rosji i Europy.

	w okresie dwuwładzy (działalność Lenina, ogłoszenie tzw. tez kwietniowych) – rewolucja październikowa i jej skutki – wojna domowa i interwencje sił ententy – następstwa polityczne i międzynarodowe rewolucji bolszewickiej i wojny domowej – znaczenie terminów: *mienszewicy, bolszewicy, Biała Gwardia, Armia Czerwona, Czeka* – postacie historyczne: Aleksander Kiereński, Włodzimierz Lenin, Feliks Dzierżyński		– zna daty: wybuchu rewolucji lutowej (III 1917), wybuchu rewolucji październikowej (XI 1917); – identyfikuje postać Włodzimierza Lenina; – rozwinie skrót ZSRS.	– zna daty: wojny domowej w Rosji (1919–1922), powstania ZSRS (XII 1922); – identyfikuje postać Mikołaja II; − wskazuje na mapie miejsce wybuchu rewolucji lutowej oraz rewolucji październikowej; – wymienia przyczyny i skutki rewolucji lutowej i październikowej; – wymienia, kto sprawuje władzę w Rosji po rewolucji październikowej.	*Ludowych*,*dwuwładza*,*Rząd Tymczasowy*, *biała gwardia*, *Czeka*, *tezy kwietniowe*; − zna datę obalenia caratu przez Rząd Tymczasowy (15 III 1917); − identyfikuje postacie: Lwa Trockiego, Feliksa Dzierżyńskiego; – omawia sytuację wewnętrzną w Rosji w czasie I wojny światowej; – określa przyczyny, omawia przebieg i skutki wojny domowej w Rosji.	*cy*; − zna datę powstania Rady Komisarzy Ludowych (XI 1917); − identyfikuje postacie: Aleksandra Kiereńskiego, Grigorij Rasputin; – wymienia założenia programowerosyjskich stronnictw politycznych; – omawia przebieg rewolucji lutowej; –charakteryzuje okres dwuwładzy w Rosji.	
4. Sprawa polska podczas I wojny światowej	– postawy Polaków w sytuacji nadchodzącej wojny – działania Kompanii Kadrowej i Legionów Polskich – kryzys przysięgowy i	– charakteryzuje stosunek państw zaborczych do sprawy polskiej w przededniu i po wybuchu wojny (XXVI.1)	– wyjaśnia znaczenie terminu *Legiony Polskie*; – zna datę sformowania Legionów Polskich	– wyjaśnia znaczenie terminów: *kryzys przysięgowy*, *Błękitna Armia*; − zna datę kryzysu przysięgowego (VII	− wyjaśnia znaczenie terminów: *Akt 5 listopada* (*manifest dwóch cesarzy*), *Rada Regencyjna*;	− wyjaśnia znaczenie terminu: *Kompania Kadrowa*, *Legion Puławski*, *I II Brygada Legionów*	– porównuje taktykę prowadzenia działań na froncie wschodnim i zachodnim; – ocenia wkład Legionów Polskich

	jego znaczenie – działalność polskich formacji zbrojnych u boku Rosji – powstanie Błękitnej Armii – postawa państw zaborczych wobec sprawy polskiej – Akt 5 listopada i jego znaczenie dla sprawy polskiej – stanowisko państw ententy w sprawie polskiej – znaczenie orędzie prezydenta T.W. Wilsona dla sprawy polskiej – udział Polaków w obradach konferencji pokojowej w Paryżu i jej decyzje w kwestii ziem polskich – znaczenie terminów: *Legiony Polskie*, *kryzys przysięgowy, Akt 5 listopada*, *Rada Regencyjna*, *linia Curzona* – postacie historyczne: Józef Haller, Ignacy Jan	– omawia umiędzynarodowienie sprawy polskiej: akt 5 listopada 1916 roku, rolę USA i rewolucji rosyjskich, deklarację z 3 czerwca 1918 roku (XXVI.2) – ocenia polski wysiłek zbrojny i dyplomatyczny, wymienia prace państwowotwórcze podczas wojny (XXVI.3)	(1914), podpisania traktatu wersalskiego (28 VI 1919); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego, Ignacego Jana Paderewskiego; − wymienia postanowienia konferencji wersalskiej w sprawie polskiej.	1917); – omawia udział polskich formacji zbrojnych u boku państw centralnych i u boku ententy.	− zna daty: wydania manifestu dwóch cesarzy (5 XI 1916), programu pokojowego prezydenta Wilsona (8 I 1918); – wskazuje na mapiepodział ziem polskich w 1915 r.; – przedstawia okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie i wskazuje cele ich działalności.	*Polskich*; − zna daty: odezwy cara Mikołaja II (1916), powstania Rady Regencyjnej (1917), wkroczenia Kompanii Kadrowej do Królestwa Polskiego (6 VIII 1914), powstania Legionu Puławskiego (1914); – przedstawia okoliczności utworzenia wojska polskiego we Francji.	w odzyskanie niepodległości przez Polaków.

	Paderewski, Thomas Woodrow Wilson, Roman Dmowski, Władysław Grabski						
Rozdział VI: Świat w okresie międzywojennym							
1. Świat po I wojnie światowej	– skutki społeczne, ekonomiczne i polityczne I wojny światowej – traktat wersalski i traktaty pokojowe z państwami centralnymi oraz ich postanowienia – powstanie Ligi Narodów i jej znaczenie w okresie międzywojennym – powstanie nowych lub odzyskanie niepodległości przez narody europejskie (Polska, Czechosłowacja, Królestwo SHS, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Irlandia) – konferencja w Locarno i jej postanowienia – wielki kryzys gospodarczy – przyczyny i jego skutki	– charakteryzuje postanowienia konferencji paryskiej oraz traktatu w Locarno; ocenia funkcjonowanie Ligi Narodów i ład wersalski (XXVII.2)	– wyjaśnia znaczenie terminów:*Liga Narodów*, *wielki kryzys gospodarczy*; – zna daty: podpisaniatraktatu wersalskiego (28 VI 1919); – wymienia państwa europejskie decydujące o ładzie wersalskim; – wymienia postanowienia traktatu wersalskiego − przedstawia zniszczenia i straty po I wojnie światowej;	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Wielka Czwórka*, *demilitaryzacja*,*ład wersalski*, *czarny czwartek*, *New Deal*; − zna daty: obrad konferencji paryskiej (XI 1918–VI 1919), powstania Ligi Narodów (1920), układu w Locarno (1925), czarnego czwartku (24 X 1929), wprowadzenia *New Deal* (1933); – identyfikuje postać Franklina Delano Roosevelta; – wskazuje na mapie państwa powstałe po I wojnie światowej; – wyjaśnia cel powstania Ligi	– wyjaśnia znaczenie terminów: *plebiscyt*, *wolne miasto*, *mały traktat wersalski*; – charakteryzuje postanowienia małego traktatu wersalskiego; – charakteryzuje działalność Ligi Narodów; – charakteryzuje przejawy wielkiego kryzysu gospodarczego i sposoby radzenia sobie z nim; − charakteryzuje postanowienia konferencji w Locarno.	− zna daty: wstąpienia Niemiec do Ligi Narodów (1926), wstąpienia ZSRS do Ligi Narodów (1934) − identyfikuje postacie: Davida Lloyd George'a, Thomasa Wilsona, Vittorio Orlando; – omawia postanowienia pokojów podpisanych z dawnymi sojusznikami Niemiec;	– ocenia skuteczność funkcjonowania ładu wersalskiego; – ocenia wpływ wielkiego kryzysu gospodarczego na sytuację polityczną w Europie; – wyjaśnia, jaką rolę w podważeniu ładu wersalskiego odegrał układ w Locarno.

	polityczne – znaczenie terminów: *ład wersalski, mały traktat wersalski, demilitaryzacja, państwo monoetniczne, Liga Narodów, czarny czwartek, New Deal* – postacie historyczne: Franklin Delano Roosevelt			Narodów.			
2. Narodziny faszyzmu	– przyczyny powojennego kryzysu demokracji – narodziny i rozwój włoskiego faszyzmu (ideologia, działalność partii faszystowskiej) – okoliczności przejęcia władzy przez B. Mussoliniego i budowa państwa totalitarnego – powstanie i rozwój niemieckiego narodowego socjalizmu (ideologia, działalność partii narodowosocjalistycznej) – okoliczności przejęcia władzy przez A. Hitlera,	– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu (włoskiego faszyzmu, niemieckiego narodowego socjalizmu […]): ideologię i praktykę (XXVII.3)	– wyjaśnia znaczenie terminów: *faszyzm*, *narodowy socjalizm (nazizm)*,*obóz koncentracyjny*, *führer*; – zna daty: marszu na Rzym (1922), przejęcia przez Adolfa Hitlera funkcji kanclerza (I 1933); – identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera; – wymienia cechy charakterystyczne faszyzmu i nazizmu.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *marsz na Rzym*, *antysemityzm*, *„czarne koszule”*, *ustawy norymberskie*, *totalitaryzm*, *Gestapo*; – zna datęprzyjęcia ustaw norymberskich (1935), nocy kryształowej (1938); – identyfikuje postać Josefa Goebbelsa, Heinricha Himmlera; – opisuje okolicznościprzejęcia władzy przez Benita	− wyjaśnia znaczenie terminów: *noc długichnoży*, *ustawy norymberskie*,*noc kryształowa*, *totalitaryzm*; – zna daty: przejęcia przez Benita Mussoliniego funkcji premiera (1922), funkcjonowania Republiki Weimarskiej (1919–1933), przejęcia pełnej władzy w	– wyjaśnia znaczenie terminów: *korporacja*, *pucz*, *indoktrynacja*, *pakty laterańskie*; – zna daty: powstania Związków Włoskich Kombatantów (1919),puczu monachijskiego (1923), powstania Narodowej Partii Faszystowskiej (1921), podpalenia Reichstagu (II 1933); – przedstawia	– wyjaśnia, dlaczego w Europie zyskały popularność rządy totalitarne; – ocenia zbrodniczą politykę nazistów do 1939 r.; – ocenia wpływ polityki prowadzonej przez Benita Mussoliniego i Adolfa Hitlera na życie obywateli.

	budowa państwa i społeczeństwa totalitarnego w Niemczech – represje i zbrodnie nazistów w pierwszych latach sprawowania władzy w Niemczech – znaczenie terminów: *faszyzm, marsz na Rzym, narodowy socjalizm (nazizm), system monopartyjny, propaganda, totalitaryzm, autorytaryzm, antysemityzm, ustawy norymberskie, „noc długich noży", obóz koncentracyjny, „noc kryształowa", hitlerjugend* – postacie historyczne: Benito Mussolini, Adolf Hitler, Josef Goebbels, Heinrich Himmler			Mussoliniego i Adolfa Hitlera; – charakteryzuje politykę nazistów wobec Żydów.	Niemczech przez Adolfa Hitlera (VIII 1934); – wyjaśnia, w jaki sposób naziści kontrolowali życie obywateli.	sytuację Włoch i Niemiec po zakończeniu I wojny światowej; – omawia przyczyny popularności faszystówwe Włoszech i nazistów w Niemczech.	
3. ZSRS – imperium komunistyczne	– ekspansja terytorialna Rosji Radzieckiej – utworzenie ZSRS – okoliczności przejęcia władzy przez J. Stalina i	– charakteryzuje oblicza totalitaryzmu ([…] systemu sowieckiego): ideologię i praktykę	– wyjaśnia znaczenie terminów: *stalinizm*, *kult jednostki*, *łagier*; – zna daty: utworzenia ZSRS (30 XII 1922),	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Nowa Ekonomiczna Polityka*,*wielka czystka*, *NKWD*,*Gułag*;	– wyjaśnia znaczenie terminów: *kołchoz*, *kolektywizacjarolnictwa*, *gospodarka*	– wyjaśnia znaczenie terminów: *komunizm wojenny*; – wskazuje na	– ocenia politykę Stalina wobec przeciwników; – ocenia skutki reform gospodarczych

	metody jej sprawowania – funkcjonowanie gospodarki w ZSRS w okresie międzywojennym – terror komunistyczny i wielka czystka – propaganda komunistyczna – stosunki sowiecko-niemieckie w okresie międzywojennym i znaczenie współpracy tych państw – powstanie, cele i działalność Kominternu – znaczenie terminów: *stalinizm, NKWD, kult jednostki, wielka czystka, komunizm wojenny, Nowa Ekonomiczna Polityka, kolektywizacja, gospodarka planowa, Gułag, łagry* – postać historyczna: Józef Stalin	(XXVII.3)	paktu Ribbentrop-Mołotow (23 VIII 1939); - rozwinie skrót NEP; – identyfikuje postać Józefa Stalina; – wymienia cechy charakterystyczne państwa stalinowskiego.	– zna datę układu w Rapallo (1922; – wyjaśnia, w jaki sposób w ZSRS realizowano kult jednostki; - rozwinie skrót NKWD; – wymienia metody stosowane przez Józefa Stalina w celu umocnienia swoich wpływów.	*planowa*, *czystka*; − zna daty: ogłoszenia NEP (1921), wielkiej czystki (1936–1938), kolektywizacji rolnictwa (1928), głodu na Ukrainie (1932–1933); - rozwinie skróty: WKP(b); – identyfikuje postacie: Wiaczesława Mołotowa, Joachima Ribbentropa; – omawia relacje między ZSRS a Niemcami do 1939 r.	mapienajwiększe skupiska łagrów; – wyjaśnia, dlaczego system komunistyczny w ZSRS jest oceniany jako zbrodniczy; – charakteryzuje reformy gospodarcze Józefa Stalina.	wprowadzonych w ZSRS przez Stalina.
4. Kultura i zmiany społeczne w okresie	– przemiany społeczne i obyczajowe po I wojnie światowej – przemiany w modzie	– opisuje kulturowe i cywilizacyjne następstwa wojny (XXVII.1)	− wyjaśnia znaczenie terminów: *mass media*, *emancypacja*,	– przedstawia rozwój środków komunikacji i mass mediów w okresie	– wyjaśnia znaczenie terminów: *modernizm*, *dadaizm*, *surrealizm*,	− wyjaśnia znaczenie terminów: *funkcjonalizm*,	– ocenia zmiany, jakie zaszły w społeczeństwie po zakończeniu

międzywojennym	i życiu codziennym – rozwój nauki i techniki (wynalazki, środki transportu publicznego, motoryzacja, kino, radio, telewizja) – kultura masowa i jej wpływ na społeczeństwo – nowe kierunki w architekturze i sztuce – znaczenie terminów: *emancypacja*, *kultura masowa*, *mass media, produkcja taśmowa, indoktrynacja, funkcjonalizm* – postacie historyczne: Orson Wells, Charlie Chaplin		*prawa wyborcze*; – identyfikuje postać Charliego Chaplina; – wymienia rodzaje mass mediów; – wymienia nowe nurty w architekturze i sztuce; – przedstawia społeczne skutki I wojny światowej.	międzywojennym; – charakteryzuje zmiany społeczne w dwudziestoleciu międzywojennym.	*futuryzm*; – identyfikuje postać Orsona Wellesa; – wyjaśnia, jakie cele przyświecały nowym trendom w architekturze i sztuce.	*socrealizm*, *indoktrynacja*; – identyfikuje postać Rudolfa Valentino ; – zna datę przyznania prawa wyborczego kobietom w Polsce (1918); – wyjaśnia i ocenia wpływ mass mediów na społeczeństwo w dwudziestoleciu międzywojennym.	I wojny światowej.
5. Świat na drodze ku II wojnie światowej	– militaryzacja Niemiec i jej konsekwencje – wojna domowa w Hiszpanii i jej kontekst międzynarodowy – znaczenie zbliżenia politycznego Włoch, Niemiec i Japonii – okoliczności *Anschlussu* Austrii – polityka ustępstw	– omawia japońską agresję na Dalekim Wschodzie (XXXI.1) – przedstawia ekspansję Włoch i wojnę domową w Hiszpanii (XXXI.2) – opisuje politykę hitlerowskich Niemiec: rozbijanie systemu wersalsko-	– wyjaśnia znaczenie terminu: *aneksja*, *Anschluss*, *oś Berlin-Rzym-Tokio* (*państwa osi*); – identyfikuje postacie: Benita Mussoliniego, Adolfa Hitlera; – wskazuje na mapie państwa europejskie,	– wyjaśnia znaczenie terminu*appeasement* ; – zna daty: *Anschlussu*Austrii (III 1938), konferencji w Monachium (29–30 IX 1938); – identyfikuje postać Francisco Franco;	– wyjaśnia znaczenie terminu *państwomarionetkowe*, *remilitaryzacja*; – zna daty: remilitaryzacji Nadrenii (1936), aneksji Czech i Moraw przez III	– zna daty: wojny domowej w Hiszpanii (1936-1939), ataku Japonii na Chiny (1937), proklamowania niepodległości Słowacji (III 1939), zajęcia przez Niemcy Okręgu	– ocenia postawę polityków państw zachodnich na konferencji w Monachium; – ocenia skutki polityki *appeasement*u dla Europy.

	Zachodu wobec Niemiec – konferencja w Monachium i jej następstwa – Europa w przededniu wojny – aneksja Czechosłowacji, zajęcie Kłajpedy przez III Rzeszę – ekspansja Japonii na Dalekim Wschodzie – znaczenie terminów: *remilitaryzacja, Anschluss, państwa osi, polityka ustępstw* – postacie historyczne: Francisco Franco, Neville Chamberlain	lokarneńskiego(od remilitaryzacji Nadrenii do układu w Monachium) (XXXI.3) – charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4)	które padły ofiarą agresji Niemiec i Włoch; – podaje przykłady łamania postanowień traktatu wersalskiego przez Hitlera; – wymienia strony walczące ze sobą w hiszpańskiej wojnie domowej.	– przedstawia przyczyny i skutki wojny domowej w Hiszpanii; – wymienia postanowienia konferencji w Monachium.	Rzeszę (III 1939); – przedstawia przyczyny *Anschlussu* Austrii; – identyfikuje postać Neville'a Chamberlaina; – przedstawia proces militaryzacji Niemiec; – omawia okoliczności zwołania konferencji monachijskiej.	Kłajpedy (III 1939); – przedstawia skutki decyzji podjętych na konferencji monachijskiej; – wyjaśnia przyczyny i skutki ekspansji Japonii na Dalekim Wschodzie.	
Rozdział VII: Polska w okresie międzywojennym							
1. Odrodzenie Rzeczypospolitej	– sytuacja ziem polskich pod koniec I wojny światowej – powstanie lokalnych ośrodków polskiej władzy: Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie, Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, Naczelnej Rady Ludowej w Poznaniu i Tymczasowego Rządu	– omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej – od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji" (XXVIII.1) – charakteryzuje skalę i skutki	– zna daty: przekazania władzy wojskowej Józefowi Piłsudskiemuprzez Radę Regencyjną (11 XI 1918); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Romana Dmowskiego; – wymienia pierwsze	– wyjaśnia znaczenie terminu *Tymczasowy Naczelnik Państwa*; − identyfikuje postacie: Ignacego Daszyńskiego, Jędrzeja Moraczewskiego, Ignacego Jana Paderewskiego; – omawia okoliczności	– wyjaśnia znaczenie terminu *nacjonalizacja*; – umiejscawia w czasie powołanie rządu Moraczewskiego (18 XI 1918) oraz rządu Ignacego Jana Paderewskiego (I	– przedstawia założenia programowe tymczasowych ośrodków władzy; – przedstawia założenia programowe rządu Jędrzeja Moraczewskiego.	– charakteryzuje sytuację polityczną na ziemiach polskich w pierwszym roku niepodległości; − ocenia polityczne starania Polaków w przededniu odzyskania niepodległości; − ocenia rolę, jaką

	Ludowego Republiki Polskiej w Lublinie – powrót J. Piłsudskiego z Magdeburga i przejęcie władzy – powołanie i pierwsze reformy rządów J. Moraczewskiego i I.J. Paderewskiego – znaczenie terminów: *Naczelnik Państwa* – postacie historyczne: Ignacy Daszyński, Jędrzej Moraczewski	wojennych zniszczeń oraz dziedzictwa zaborowego (XXIX.1)	ośrodki władzy na ziemiach polskich; – wie, dlaczego 11 listopada stał się symboliczna datą odzyskania przez Polskę niepodległości.	przejęcia władzy przez Józefa Piłsudskiego.	1919); – wyjaśnia, w jaki sposób sytuacja międzynarodowa, która zaistniała pod koniec 1918 r., wpłynęła na odzyskanie niepodległości przez Polskę.		odegrał Józef Piłsudski w momencie odzyskania niepodległości.
2. Kształtowanie się granic odrodzonej Polski	– spór o kształt odrodzonej Polski – koncepcje granic i koncepcje państwa R. Dmowskiego i J. Piłsudskiego – konflikt polsko-ukraiński o Galicję Wschodnią – przebieg i skutki powstania wielkopolskiego – zaślubiny z morzem i odzyskanie Pomorza przez Polskę – wyniki plebiscytów na Warmii, Mazurach i	– przedstawia proces wykuwania granic: wersalskie decyzje a fenomen Powstania Wielkopolskiego i powstań śląskich (zachód) – federacyjny dylemat a inkorporacyjny rezultat (wschód) (XXVIII.2) – opisuje wojnę polsko-bolszewicką i jej skutki (pokój ryski) (XXVIII.3)	– wyjaśnia znaczenie terminu *plebiscyt*; – zna daty: Bitwy Warszawskiej (15 VIII 1920), pokoju w Rydze (18 III 1921); – identyfikuje postacie: Romana Dmowskiego, Józefa Piłsudskiego; – wymienia postanowienia pokoju ryskiego; – wymienia	− wyjaśnia znaczenie terminu *Orlętalwowskie*; − zna daty: wybuchu powstania wielkopolskiego (27 XII 1918), plebiscytu na Górnym Śląsku (20 III 1921), pierwszego powstania śląskiego (1919), drugiego powstania śląskiego (1920),trzeciego powstania śląskiego (1921); – identyfikuje	– wyjaśnia znaczenie terminów: *linia Curzona*, *„cud nad Wisłą”*, *koncepcja inkorporacyjna*, *koncepcja federacyjna*, *„bunt” Żeligowskiego*; − zna daty: włączenia Litwy Środkowej do Polski (III 1922), plebiscytu na Warmii, Mazurach i Powiślu (11 VII	− zna daty: zaślubin Polski z morzem (10 II 1920), podziału Śląska Cieszyńskiego (VII 1920); – identyfikuje postać Józefa Hallera; – charakteryzuje kształtowanie się granic odrodzonej Polski z wykorzystaniem mapy; – przedstawia przyczyny i przebieg	– ocenia postawę Polaków wobec ekspansji ukraińskiej w Galicji Wschodniej; – ocenia przyczyny klęski Polski w plebiscycie na Warmii, Mazurach i Powiślu; – ocenia postawę Polaków wobec walki o polskość Śląska; – omawia okoliczności zaślubin Polski z morzem.

	Powiślu – wojna polsko-bolszewicka (wyprawa na Kijów, Bitwa Warszawska, pokój w Rydze i jego postanowienia) – problem Litwy Środkowej, „bunt" gen. L. Żeligowskiego i jego skutki – przyczyny wybuchu III powstania śląskiego oraz jego skutki – konflikt z Czechosłowacją o Śląsk Cieszyński – znaczenie terminów: *koncepcja inkorporacyjna, koncepcja federacyjna, Orlęta Lwowskie, „cud nad Wisłą", linia Curzona, bunt Żeligowskiego, plebiscyt* – postacie historyczne: Symon Petlura, Lucjan Żeligowski, Wojciech Korfanty		wydarzenia,które miały wpływ na kształt granic państwa polskiego.	postacie: LucjanaŻeligowskiego ,Wincentego Witosa, Ignacego Jana Paderewskiego; – wskazuje na mapie obszar Wolnego Miasta Gdańska, obszar powstania wielkopolskiego; – omawia koncepcje polskiej granicy wschodniej; – przedstawia, w jaki sposób Polska przyłączyła ziemię wileńską; – omawia przebieg i skutki powstania wielkopolskiego; – omawia okoliczności plebiscytów Warmii, Mazurach i Powiślu oraz na Górnym Śląsku.	1920), – identyfikuje postacie: Wojciecha Korfantego, Symona Petlury, Tadeusza Rozwadowskiego; – wskazuje na mapie granicę wschodnią ustaloną w pokoju ryskim; – porównuje koncepcję inkorporacyjną i federacyjną; – charakteryzuje przebieg wojny polsko-bolszewickiej; – wskazuje na mapie obszary plebiscytowe, zasięg powstań śląskich, – przedstawia przyczyny i skutki powstań śląskich.	konfliktu polsko--ukraińskiego pod koniec 1918 i 1 1919 r.; – omawia okolicznościpodjęcia przez wojska polskie wyprawy kijowskiej i jej skutki; – opisuje konflikt polsko-czechosłowacki i jego skutki.	

3. Rządy parlamentarne	– początki odbudowy państwowości polskiej – trudności w unifikacji państwa – postanowienia małej konstytucji z 1919 r. – ustrój II Rzeczypospolitej w świetle konstytucji marcowej z 1921 r. – sytuacja międzynarodowa odrodzonego państwa na początku lat dwudziestych – sojusze z Francją i Rumunią – elekcja G. Narutowicza na prezydenta i jego zabójstwo – rząd W. Grabskiego i jego reformy – charakterystyka rządów parlamentarnych w latach 1919–1926 – znaczenie terminów: *mała konstytucja, konstytucja marcowa, kontrasygnata, Kresy Wschodnie, dywersja, Korpus Ochrony*	– omawia formowanie się centralnego ośrodka władzy państwowej: od październikowej deklaracji Rady Regencyjnej do „Małej Konstytucji" (XXVIII.1) – charakteryzuje ustrój polityczny Polski na podstawie konstytucji marcowej z 1921 roku (XXIX.2) – przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5)	– wyjaśnia znaczenie terminu *Naczelnik Państwa*; – zna daty: uchwaleniakonstytucji marcowej (17 III 1921), wyboru Gabriela Narutowiczana prezydenta (XII 1922),układu polsko-francuskiego (II 1921),; – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego,RomanaDmowskiego, GabrielaNarutowicza, Stanisława Wojciechowskiego; – wymienia partie polityczne II Rzeczypospolitej; – wymienia państwa , z którymi II Rzeczypospolita zawarła sojusze.	− wyjaśnia znaczenie terminów: *mała konstytucja*, *konstytucja marcowa*, *hiperinflacja*; − zna daty: pierwszych wyborów do sejmu ustawodawczego (I 1919), uchwalenia małej konstytucji (20 II 1919), zabójstwa prezydenta Gabriela Narutowicza (16 XII 1922); – wymienia postanowienia konstytucji marcowej; – wymienia postanowienia sojuszy Polski z Francją i Rumunią; − identyfikuje postacie: Wincentego Witosa, Wojciecha Korfantego, Władysława	– wyjaśnia znaczenie terminów: *wojna celna*, *system parlamentarny*, *Kresy Wschodnie*; – wymienia postanowienia małej konstytucji; – omawia okoliczności i skutki zamachu na prezydenta Gabriela Narutowicza; – charakteryzuje rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926.	– wyjaśnia znaczenie terminów: *sejm ustawodawczy*, *Zgromadzenie Narodowe*,*kontrasygnata*, *dywersja*; − identyfikuje postacie: Romana Rybarskiego, Ignacego Daszyńskiego, Maurycego Zamoyskiego, Jana Baudouin de Courtenaya; – charakteryzuje scenę polityczną II Rzeczypospolitej;	– ocenia rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926; – charakteryzuje wpływ słabości politycznej rządów parlamentarnych na pozycję międzynarodową II Rzeczypospolitej.

	Pogranicza – postacie historyczne: Wincenty Witos, Wojciech Korfanty, Roman Rybarski, Gabriel Narutowicz, Stanisław Wojciechowski			Grabskiego.			
4. Zamach majowy i rządy sanacji	– przyczyny i przejawy kryzysu rządów parlamentarnych w II Rzeczypospolitej – przebieg i skutki zamachu majowego – wybór I. Mościckiego na prezydenta – wzmocnienie władzy wykonawczej poprzez wprowadzenie noweli sierpniowej i konstytucji kwietniowej z 1935 r. – stosunek rządów sanacyjnych do opozycji politycznej (proces brzeski, wybory brzeskie) – stosunki międzynarodowe władz sanacyjnych – koncepcja Międzymorza, polityka	– omawia kryzys demokracji parlamentarnej w Polsce – przyczyny, przebieg i skutki przewrotu majowego (XXIX.3) – opisuje polski autorytaryzm – rządy sanacji, zmiany ustrojowe (konstytucja kwietniowa z 1935 roku) (XXIX.4) – przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę	– wyjaśnia znaczenie terminów: *zamach majowy*, *sanacja*; – zna daty: początku zamachu majowego (12 V 1926), uchwalenia konstytucji kwietniowej (23 IV 1935); – identyfikuje postacie: Józefa Piłsudskiego, Ignacego Mościckiego, Stanisława Wojciechowskiego; – wymienia nazwy traktatu z ZSRS i układu z Niemcami z okresu polityki równowagi;	– zna daty: traktatu polsko-radzieckiego o nieagresji (1932), polsko-niemieckiej deklaracji o niestosowaniu przemocy (1934); − wyjaśnia znaczenie terminów: nowela sierpniowa, autorytaryzm, konstytucja kwietniowa, polityka równowagi; − identyfikuje postać Józefa Becka; – wymienia przyczyny zamachu majowego; – charakteryzuje przebieg zamachu	− wyjaśnia znaczenie terminów: *Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem*, *Centrolew*, *wybory brzeskie*; − zna datę dymisji rządu i prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (14 V 1926), wyborów brzeskich (XI 1930); − identyfikuje postacie: Macieja Rataja, Walerego Sławka, Edwarda Rydza- Śmigłego; – opisuje skutki polityczne i ustrojowe zamachu	− zna datę procesu brzeskiego (1932); – wyjaśnia znaczenie terminów: *partyjniactwo „cuda nad urną”*, *grupa pułkowników*; – porównuje pozycję prezydenta w konstytucjach marcowej i kwietniowej; – charakteryzuje rządy sanacyjne; – przedstawia politykę sanacji wobec opozycji;	– charakteryzuje polski autorytaryzm na tle przemian politycznych w Europie; – ocenia zamach majowy i jego wpływ na losy II Rzeczypospolitej i jej obywateli.

	równowagi – relacje Polski z Niemcami i ZSRR (traktat o nieagresji z ZSRR, deklaracja o niestosowaniu przemocy z Niemcami) – śmierć J. Piłsudskiego i rywalizacja o władzę w obozie sanacji – polski autorytaryzm na tle europejskim – znaczenie terminów: *przewrót majowy, piłsudczycy, sanacja, autorytaryzm, nowela sierpniowa, BBWR, Centrolew, wybory brzeskie, proces brzeski, konstytucja kwietniowa, Bereza Kartuska* – postacie historyczne: Ignacy Mościcki, Walery Sławek, Józef Beck, Edward Rydz-Śmigły	równowagi) (XXIX.5)		majowego; – przedstawia postanowienia konstytucji kwietniowej.	majowego;	– omawia rządy sanacyjne po śmierci Józefa Piłsudskiego.	
5. Osiągnięcia II Rzeczypospolitej	– problemy gospodarki II RP (różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich, trudności w ich	– ocenia osiągnięcia gospodarcze II Rzeczypospolitej, a zwłaszcza powstanie Gdyni,	– wyjaśnia znaczenie terminów: *Polska A i Polska B*, *Centralny Okręg Przemysłowy*;	− wyjaśnia znaczenie terminów:*reformarolna*, *reforma walutowa*, *hiperinflacja*,	– wyjaśnia znaczenie terminów:*asymilacja narodowa*, *getto ławkowe*,	− zna daty: ustawy o reformie rolnej (1920 i 1925), przeprowadzenia spisów	– ocenia wpływ reform Władysława Grabskiego na sytuacje gospodarczą

	integracji, podział na Polskę A i B) – reformy gospodarcze dwudziestolecia międzywojennego – reformy W. Grabskiego (walutowa) i E. Kwiatkowskiego (budowa Gdyni oraz COP) – wielki kryzys gospodarczy w Polsce – struktura społeczna, narodowościowa i wyznaniowa II Rzeczypospolitej – polityka II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych – znaczenie terminów: *magistrala węglowa, reforma walutowa, Centralny Okręg Przemysłowy,* asymilacja narodowa, getto ławkowe, *numerus clausus* – postać historyczna: Eugeniusz Kwiatkowski, Władysław Grabski	magistrali węglowej i Centralnego Okręgu Przemysłowego (XXX.3) – omawia skutki światowego kryzysu gospodarczego na ziemiach polskich (XXX.2) – charakteryzuje społeczną, narodowościową i wyznaniową strukturę państwa polskiego (XXX.1)	– wskazuje na mapie obszar Polski A i Polski B, obszar COP-u, Gdynię; – wymienia różnice między Polską A i Polską B; - rozwinie skrót COP; – charakteryzuje społeczeństwo II Rzeczypospolitej pod względem narodowościowym; – przedstawia strukturę społeczną II Rzeczypospolitej.	*magistrala węglowa*; – identyfikuje postacie: EugeniuszaKwiatkowskiego,WładysławaGrabskiego; – na podstawie mapy wymienia okręgi przemysłowe II Rzeczypospolitej; – omawia strukturę narodowościową i wyznaniową II Rzeczypospolitej; – wymienia reformy rządu Władysława Grabskiego; – przedstawia przyczyny budowy portu w Gdyni;	*hiperinflacja*; – zna daty: reformy walutowej Władysława Grabskiego (1924), rozpoczęcia budowy Gdyni (1921), rozpoczęcia budowy COP-u (1937); – wskazuje na mapie przebieg magistrali węglowej; – przedstawia problemy gospodarcze, z jakimi borykała się Polska po odzyskaniu niepodległości; – omawia założenia i realizację reformy rolnej; – omawia stosunki polsko–żydowskie; – wyjaśnia, na czym polegać miała	powszechnych w II Rzeczypospolitej (1921 i 1931); – opisuje sposoby przezwyciężania trudności gospodarczych przez władze II Rzeczypospolitej; – charakteryzuje politykę władz II Rzeczypospolitej wobec Ukraińców.	II Rzeczypospolitej; – ocenia znaczenie portu gdyńskiego dla gospodarki II Rzeczypospolitej; – ocenia gospodarczą działalność Eugeniusza Kwiatkowskiego; – ocenia politykę władz II Rzeczypospolitej wobec mniejszości narodowych.

					asymilacja narodowa i państwowa;		
6. Kultura i nauka II RP	– rozwój szkolnictwa w II Rzeczypospolitej – osiągnięcia polskiej nauki (filozofia, matematyka, chemia) – dorobek i twórcy polskiej kultury w dwudziestoleciu międzywojennym (literatura, poezja, malarstwo, architektura) – rozwój polskiej kinematografii – postacie historyczne: Stefan Banach, Władysław Reymont, Stefan Żeromski, Witold Gombrowicz, Bruno Schulz, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Julian Tuwim, Zofia Nałkowska, Maria Dąbrowska, Franciszek Żwirko, Stanisław Wigura – znaczenie terminów:	– podaje najważniejsze osiągnięcia kulturalne i naukowe Polski w okresie międzywojennym (XXX.4)	– wyjaśnia znaczenie terminu *analfabetyzm*; − identyfikuje postacie: Władysława Reymonta, Stefana Żeromskiego; – wymienia przedstawicieli polskiej literatury w dwudziestoleciu międzywojennym i ich dzieła; – wymienia nurty, które powstały w malarstwie i architekturze.	– wyjaśnia znaczenie terminów:*ekspresjonizm*, *impresjonizm*; − identyfikuje postacie: Zofii Nałkowskiej, Marii Dąbrowskiej, Witolda Gombrowicza, Juliana Tuwima; – omawia rozwój edukacji w II Rzeczypospolitej – wymienia osiągnięcia polskich naukowców w dziedzinie nauk matematycznych.	– wyjaśnia znaczenie terminów:*formizm*, *modernizm*, *funkcjonalizm*; − identyfikuje postacie: Franciszka Żwirki, Stanisława Wigury; – wymienia przykłady wyższych uczelni funkcjonujących w II RP; – wymienia przedstawicieli nauk matematycznych, twórców filmu i sztuki w Polsce międzywojennej;	− wyjaśnia znaczenie terminów: *skamandryci*, *awangarda*; − zna datę reformy szkolnictwa (1932); − identyfikuje postacie: Brunona Schulza, Tadeusza Dołęgi-Mostowicza, Hanki Ordonówny; – wymienia architektów tworzących w okresie II Rzeczypospolitej i ich osiągnięcia; – charakteryzuje kierunki w sztuce i architekturze i literaturze II Rzeczypospolitej.	– ocenia dorobek kultury i nauki polskiej w okresie międzywojennym.

	analfabetyzm, awangarda, Enigma, Luxtorpeda						
7. Schyłek niepodległości	– postawa Polski wobec decyzji konferencji monachijskiej – zajęcie Zaolzia przez Polskę – niemieckie żądania wobec Polski – stanowisko władz polskich wobec roszczeń Hitlera – zacieśnienie współpracy Polski z Francją i Wielką Brytanią – pakt Ribbentrop–Mołotow i jego konsekwencje – postawa społeczeństwa polskiego wobec zagrożenia wybuchem wojny – postacie historyczne: Joachim von Ribbentrop, Wiaczesław Mołotow	– przedstawia główne kierunki polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej (system sojuszy i politykę równowagi) (XXIX.5) – charakteryzuje politykę ustępstw Zachodu wobec Niemiec Hitlera (XXXI.4) – wymienia konsekwencje paktu Ribbentrop–Mołotow (XXXI.5)	– zna datę paktu Ribbentrop-Mołotow(23 VIII 1939); – wymienia sojusze, jakie zawarła Polska w dwudziestoleciu międzywojennym; – przedstawia żądania,jakie III Rzesza wysunęła wobec Polski w 1938 r.; – wymienia postanowienia paktu Ribbentrop- Mołotow.	− wyjaśnia znaczenie terminu: *Zaolzie*, *eksterytorialność*; – zna datę zajęcia Zaolzia przez Polskę (2 X 1938); − identyfikuje postacie: Joachima von Ribbentropa, Wiaczesława Mołotowa, Józefa Becka; − wskazuje na mapie: Zaolzie, obszary, które na mocy paktu Ribbentrop–Mołotow miały przypaść III Rzeszy i ZSRS; – omawia postawę władz II Rzeczypospolitej wobec żądań niemieckich; – wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski	– charakteryzuje stosunki polsko-radzieckie i polsko-niemieckie w dwudziestoleciu międzywojennym; – wyjaśnia, w jakich okolicznościach nastąpiło włączenie Zaolzia do II Rzeczypospolitej; – wyjaśnia, jakie cele przyświecały polityce zagranicznej Wielkiej Brytanii i Francji wobec Polski w 1939 r.	− zna datę przemówienia sejmowego Józefa Becka (5 V 1939); – przedstawia przyczyny konfliktu polsko-czechosłowackiego o Zaolzie; − charakteryzuje relacje polsko-brytyjskie i polsko-francuskie w przededniu II wojny światowej; − wyjaśnia, jaki wpływ miały brytyjskie i francuskie gwarancje dla Polski na politykę Adolfa Hitlera; − wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało zawarcie paktu Ribbentrop-	– ocenia pozycję II Rzeczypospolitej na arenie międzynarodowej; – ocenia postawę rządu polskiego wobec problemu Zaolzia.

				miało zawarcie paktu Ribbentrop–Mołotow.		Mołotow.	

Rozkład opracowany przez Lidię Leszczyńską, oparty na programie nauczania *Wczoraj i dziś* autorstwa Tomasza Maćkowskiego